

**FIRIBGARLIK JINOYATINING SABAB VA SHART-SHAROITLARINING
AHAMIYATI VA UNING PROFILAKTIKASI****Mannopov Masrurbek Hoshimjon o‘g‘li***O‘zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi 3-bosqich 315-guruh kursanti*

Annotatsiya: *Jamiyatda shunday ijtimoiy-iqtisodiy salbiy hodisa, voqea jarayonlar borki, ular shaxslarga ta’sir etish orqali ma’lum bir toifadagi odamlarning ma’naviy-ruhiy dunyosida, xulq-atvorida ijtimoiy muhitda va salbiy hususiyatga ega muhit ta’sirida zo’ravonlik, g’arazgo’ylik, ochko’zlik, xudbinlik va boshqa salbiy hislatlarni shakllantiradi, ular bilan bog‘liq jinoyatlarning sodir etilishi va ko‘payib ketishiga olib keladi.*

Abstract: *In society, there are such socio-economic negative phenomena, event processes that, by influencing individuals, in the spiritual and spiritual world of a certain category of people, in their behavior, in the social environment and under the influence of an environment with negative characteristics, violence, g forms greed, greed, selfishness and other negative feelings, which lead to the commission and increase of crimes related to them.*

Аннотация: *В обществе происходят такие социально-экономические негативные явления, событийные процессы, которые, воздействуя на отдельных людей, на духовный и духовный мир определенной категории людей, на их поведение, на социальную среду и под влиянием среды с негативными Характерные черты насилия, жадность, жадность, корысть и другие негативные чувства, которые приводят к совершению и увеличению связанных с ними преступлений.*

Tayanch so‘zlar: *Jamiyat, salbiy hodisa, xulq-atvori, ijtimoiy muhit, zo’ravonlik, g’arazgo’ylik, ochko’zlik, xudbinlik, firibgarlik, huquqbuzarliklar profilaktikasi.*

Firibgarlik jinoyatlari ham yuqorida ko‘rsatib o‘tilganidek ochko’zlik, xudbinlik, g’arazgo’ylik kabi g’ayriahloqiy va qonunga xilof qilmishlardan biridir.

Ta’kidlash joizki, respublikamizda sodir etilayotgan jami jinoyatlar orasida firibgarlik jinoyatining salmog‘i yildan-yilga o’sib borishi kuzatilmoqda.

Firibgarlik jinoyatlarining kamaytirish masalasi huquqni muhofaza qiluvchi organlar oldida turgan eng muhim va ustuvor vazifalaridan bo‘lib, mazkur vazifalarni amalga oshirish samaradorligini ta’minlash ko‘proq ogoh etuvchi profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqishni hamda ularni amalga oshirishda qo‘llanilayotgan firibgarlikning barvaqt profilaktikasi mexanizmini muntazam ravishda takomillashtirib borishni taqozo etadi.

Yoshlar tomonidan firibgarlikning sodir etilishi sababini o‘rganish yuzasidan o‘tkazilgan so‘rovda ishtirok etgan mahkumlarning 38,1% ta’lim tarbiyadagi sustkashlik, 32% ishsizlik, 14,9 % huquqiy madaniyatning pastligi, 5,4 % moddiy yetishmovchilik, 4,1 % oson yo‘l bilan pul topish , 1,6 %ni ichkilik, 0,6 % internetning salbiy ta’siri deb belgilashgan.

Yengil pul topish, hayotda qiyinchilik ko‘rmasdan yashash, qiyinchiliklarni osonlik bilan yengib o‘tishga urinish har qanday shaxsni o‘ziga jalb etish ehtimoli yuqori. Biroq, shuni

ta’kidlash joizki, shaxslardagi g’urur, insof, diyonat, vijdon kabi xususiyatlar hamda axloqiy tarbiya tamoyillari ko’pchilikni jinoyat sodir etishga yo’l qo’ymaydi.

Firibgarlik jinoyatining sodir etilishida o’g’rlikdan farqli ravishda jabrlanuvchilar xulq-atvoridagi o’ta ishonuvchanlikka sharoit yaratadi. Shuningdek, ushbu jinoyatning o’g’rlik jinoyatidan farqli bo’lgan asosiy jihati jabrlanuvchi o’ziga tegishli bo’lgan moddiy qiymatliklarni o’z qo’li bilan jinoyatchiga topshirishidir.

Qonunda firibgarlik uchun qat’iy jazo choralari belgilangan bo’lsada biroq firibgarlar tomonidan fuqarolarni mulkini egallash maqsadida ularni aldash davom etadi. Chunki, jazoni og’rliqi bu turdagi jinoyatlarning oldini olishga xizmat qiladi degan fikrdan yiroq yurishimiz lozim.

Xulosa o’rnida shuni aytib o’tishimiz mumkinki, yuqoridagi omillarni bartaraf etmay turib biz jamiyatda uchraydigan salbiy holatlar shu jumladan firibgarlik jinoyatlarini oldini olishda, natijalarga erishib bo’lmasligini anglashimiz lozim. Shu boisdan, bugungi kunda mamlakatimizda turli sohalarda amalga oshirilayotgan islohotlarda aholining kam ta’minlangan qatlamini ijtimoiy qo’llab quvvatlash, yangi ishchi o’rinlarini yaratish, “uyushmagan yoshlar”ning mavjud muammolarini aniqlash va bartaraf etish, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, aholini turmush darajasini oshirish borasida ko’zga ko’rinarli ishlar amalga oshirildi va ular davom ettirilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ikromjon, Y., & Shaxnoza, P. L. (2022, November). UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MAKTABLARIDA JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHISI KASBINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA TALABLARI. In E Conference Zone (pp. 67-78)..

2. Yo’ldashev, I. (2023). UMUMTA‘LIM MAKTABLARIDA O‘QUVCHILARNI JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHISI KASBIGA QIZIQISHINI SHAKLLANTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH SHARTLARI VA METODLARI. THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH, 2(15), 39-45.

3. Yo’ldashev, I. (2023). O‘quvchilarni kasb-hunarga samarali yo‘naltirish pedagogik-psixologik, ijtimoiy muammo sifatida. Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences, 2(19), 7-15.

4. Po’latova, S. (2023, November). KASB-HUNAR MAKTABLARIDA VOLEYBOL SEKSIYASI ISHINI REJALASHTIRISH. In Conference on Digital Innovation: " Modern Problems and Solutions".

5. Po’latova, S. (2023, November). O‘QUVCHILARDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO‘YICHA MUNTAZAM MASHG‘ULOTLARGA BARQAROR QIZIQISH VA KO‘NIKMALARNI TARBIYALASH. In Conference on Digital Innovation: " Modern Problems and Solutions".